

Bakgrunn for vedtak
Eikemo kraftverk

Etne kommune i Hordaland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Eikemo Kraft AS (SUS)
Referanse	200702244-27
Dato	25.09.2015
Notatnummer	KV-notat 4/2015
Ansvarlig	Carsten Stig Jensen
Saksbehandler	Ragnhild Stokker

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Eikemo Kraft AS søker om tillatelse etter vannressursloven til å få bygge Eikemo kraftverk i Eikemoelva i Etne kommune i Hordaland. Videre søker de etter energiloven om tillatelse til bygging og drift av nødvendige høyspentanlegg i forbindelse med kraftverket, inkludert koblingsanlegg og jordkabel for tilknytning til nettet.

Eikemo kraftverk vil utnytte fallet mellom ca kote 346 og ned til den nordlige utkanten av Eikemogrenda, hvor kraftverket vil ligge på ca kote 185. Nedbørfeltet er 11 km² og middelvannføringa er beregnet til 1,21 m³/s. Etter justert plan vil vannveien gå i boret tunnel med diameter på 1000 mm fra inntaket og ca 400 m ned på vestsiden av elva. Deretter vil den bli lagt i rør langsmed og delvis under eksisterende stølsveg. Noe sprengning må påregnes. Kraftverket er planlagt med installert effekt på maksimalt 3,078 MW og maksimal slukeevne på 2,42 m³/s.

Konfliktene er i det alt vesentlige knyttet til mulige konsekvenser for landskap, friluftsliv og turisme. I dette spesielle tilfellet kan byggingen av kraftverket medføre både fordeler og ulemper for disse forholdene.

Kommunen og fylkesmannen har valgt å legge størst vekt på at inntekter til grunneierne øker sjansen for fortsatt fast bosetting og landbruksdrift på Eikemo, og dermed øker sjansen for at kulturlandskapet vedlikeholdes og at det satses videre på turistvirksomheten. De er derfor positive til utbygging. Fylkesmannen legger størst vekt på negative visuelle effekter av utbyggingen og redusert opplevelsesverdi for turister og går imot. Naturvernforbundet i Hordaland er svært kritiske til planene og kan bare godta utbygging dersom en rekke forutsetninger innfris, deriblant minstevannføring på 200 l/s. De øvrige høringspartene har verken vurdert innholdet i søknaden eller tatt stilling til konsesjonsspørsmålet.

NVE mener at de tekniske inngrepene som vil følge av kraftverket isolert sett vil være visuelt negative i et særegent kulturlandskap av stor verdi. Inngrepene vil redusere opplevelsesverdiene i området. De negative virkningene av kraftverket vil imidlertid først og fremst være lokale for landskapet ved selve Eikemogrenda. Utbyggingen vil ikke være synlig fra Åkrafjorden og vil ikke påvirke det overordnede landskapet eller andre turistattraksjoner direkte. Vi mener også turister til Eikemostølen først og fremst vil bli negativt påvirket i anleggsperioden, som er av begrenset varighet. Det er etter vårt syn mulig å gjennomføre avbøtende tiltak, slik at kraftverket får akseptable virkninger i driftsfasen.

Samtidig er det slik at både vedlikehold av kulturlandskapet og tilbudet til turister om å oppleve Eikemostølen er avhengig av de samme som står bak søknaden om å få bygge kraftverket. Ny aktivitet i bygda og inntekter fra kraftverksdriften kan bli av stor betydning for at det fortsatt vil være fast bosetting på Eikemo en stund framover. Bl.a. kan det bli mulig å investere i nytt driftsapparat som kan lette arbeidet med gårdsdriften. Fast bosetting på Eikemo øker også sannsynligheten for at det vil bli satset videre på turistvirksomheten.

Selv om Eikemogrenda etter hvert skulle bli helt fraflyttet, vil inntekter fra kraftverksdriften trolig øke sjansene for at i alle fall deler av bygningsmassen vil bli vedlikeholdt som feriesteder, slik at kulturlandskapet opprettholder sin verdi i større grad.

Elvestrekningen som planlegges utbygd er lite synlig i landskapet og redusert vannføring vil i liten grad føre til redusert landskapsopplevelse.

Det er ikke registrert verken truede vegetasjonstyper eller verdifulle naturtyper i planområdet. Dersom en ser på et større område enn det som blir direkte berørt av utbyggingen er det registrert flere rødlistede fuglearter. Det er imidlertid ikke oppgitt at noen av disse hekker i området nærmest utbyggingsstrekningen. Av spesielt vanntilknyttede arter som er registrert i vassdraget kan fossefall bli negativt berørt ved at hekkeplasser kan forsvinne, men forskning har vist at det er mulig å konstruere alternative, attraktive hekkeplasser. Forutsatt at det slippes minstevannføring vil utbyggingsstrekningen fortsatt være et egnet leveområde for rødlistearten strandsnipe (NT). Oter (VU) er registrert i vassdraget, men NVE finner det lite trolig at utbyggingsstrekningen har nevneverdig verdi som oterhabitat. NVE legger liten vekt på virkninger for naturmangfoldet i denne saken.

En eventuell utbygging av Eikemo kraftverk er beregnet å gi 11,5 GWh i et gjennomsnittså. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

Utbyggingen vil generere skatteinntekter til kommunen og gi inntekter til søkerne/grunneierne som i uvanlig stor grad kan styrke lokalt næringsgrunnlag og helt konkret bli av stor betydning for fortsatt fast bosetting i Eikemogrenda. NVE anser dette som en fordel for samfunnet, ikke bare for grunneierne selv, og legger større vekt på samfunnsnyttene ved Eikemo kraftverk enn i en gjennomsnittlig småkraftsak.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Eikemo Kraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Eikemo kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	4
Høring og distriktsbehandling	9
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	11
NVEs vurdering	15
NVEs konklusjon	24
Forholdet til annet lovverk	25
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	26
Øvrige forhold	33
Vedlegg: Detaljkart over utbyggingsområdet	34

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Eikemo Kraft (SUS), datert desember 2007:

«Det er ønske om å utnytte fallet i Eikemoelva i Etne kommune i Hordaland fylke, til produksjon av elektrisk kraft, og det søkes derfor om konsesjon i hht følgende regelverk:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge kraftstasjon og nødvendige hjelpeanlegg*
- å ta i bruk alminnelig lavvannføring til kraftproduksjon*

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av kraftverket, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.*

Nødvendig opplysninger om tiltaket er beskrevet i vedlagte utredning og planer.»

Eikemo kraftverk, endelig omsøkte hoveddata. Tallene er basert på situasjonen etter at øvre deler av nedbørfeltet er overført til Vetrhusvatn.

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	11
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	38,2
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	0,110
Middelvannføring	m ³ /s	1,210
Alminnelig lavvannføring	l/s	48
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	63
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	41
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	346,0
Avløp	moh.	185,0
Lengde på berørt elvestrekning	m	1628
Brutto fallhøyde	m	161
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,375
Slukeevne, maks	m ³ /s	2,419
Minste driftsvannføring	l/s	8
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	0
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	0
Tilløpsrør, diameter	mm	1000
Tunnel, diameter	mm	1000
Tunnel, lengde	m	400
Tilløpsrør, lengde	m	950
Installert effekt, maks	MW	3,078
Brukstid	timer	3752
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	6,0
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	5,5
Produksjon, årlig middel	GWh	11,5

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	22,5
Utbyggingspris	kr/kWh	1,94

Eikemo kraftverk, elektriske anlegg**GENERATOR**

Ytelse	MVA	3,40
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	4,00
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING**(kraftlinjer/kabler)**

Lengde	m	300
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Eikemo Kraft AS er et privat aksjeselskap som er heleid av grunneiere og fallrettighetshavere. Kraftselskapet samarbeider med Tyngdekraft. Formålet med selskapet er å utnytte kraftressursene i Eikemoelva.

Deltakerne i selskapet eier samlet hele fallet som skal utnyttes og alle rettigheter til areal som er nødvendig for å bygge anlegget.

Beskrivelse av området

Eikemo er ei veiløs grend som ligger på nordsida av Åkrafjorden. Fjellsidene langs Åkrafjorden er bratte og sparsomt skogkledde. Dalen/skaret som fører opp til Eikemo er frodigere. Det er ikke mulig å se verken Eikemogrenda eller Eikemoelva fra fjorden.

Tilkomst til Tøsse og Eikemo er med båt fra Viskjer ved E76 mellom Fjæra og Etne. Eikemogrenda har sammen med Tøsse bygd ei egen brygge nede ved Åkrafjorden og det går vei opp til gårdene på Eikemo, som ligger på et lite område med relativt flatt terreng mellom skogkledte fjellknauser. Så vidt NVE vet er det i dag 4 fastboende på Eikemo, fordelt på 3 gårder/husstander. På gårdene produseres det primært geitemjøl. Lenger opp mot fjellet, lunt i en senkning like under tregrensa, ligger Eikemostølene. Det går bilvei/stølsvei fra Eikemogrenda opp til stølsområdet. Om sommeren har Eikemostølene blitt et regionalt turistmål, etter at bøndene selv startet med å arrangere traktorsafari. Turistene hentes nede ved fjorden og fraktes opp til stølene (6 km) i en spesialbygget henger. Dette har blitt en viktig tilleggsnæring.

Eikemoelva er en godt synlig og viktig del av landskapet i selve Eikemogrenda. På den planlagte utbyggingsstrekningen er elva imidlertid skåret godt ned i terrenget med bratte, skogbevokste skrenter

på begge sider. Det er knapt innsyn til elva fra stølsveien noe sted. Det er en fin foss omtrent midt på strekningen, men også denne må man helt inntil elva for å se.

Fra Fjæra og ut langs nordsiden av Åkrafjorden går det en lokal 22 kV kraftledning som drives av Skånevik og Ølen Kraftlag (SØK). Denne svinger opp fra fjorden ved Mosnes, går via Eikemo og ned til Tøsse igjen før den fortsetter utover langs fjorden.

For øvrig er det i dag få tegn til menneskelige inngrep i utbyggingsområdet.

Samtidig med vår innstilling til OED i desember 2014 om utbygging av tre kraftverk i Rullestad og Skromme, anbefalte vi at det gis konsesjon til ny 66 kV overføringsledning fra Rullestad via Tøsse og videre til Brandvik og Blåfalli. Etter vår anbefaling vil traséen for denne ledningen krysse veien fra Tøsse til Eikemogrenda rett nord for Tysseåsen. Deretter går den nordover mellom Eikemogrenda og Hesjedalsnuten, videre litt vest for stølsvegen og så gjennom Skreddalen til Vetthusvatna.

Den øvre delen av nedbørfeltet til Eikemoelva er fra 2013 overført til Vetthusvatn (konsesjon av 22.06.2011) for å utnyttes i eksisterende Blåfalli III og Blåfalli Vik. Ingen av inngrepene i forbindelse med dette er synlige fra Eikemostølene, men det er fraført vann både i Skreddalselva og Sæterdalselva.

SKL har søkt om konsesjon for bygging av Tøsse kraftverk i nedre del av Eikemoelva. Denne søknaden er sluttbehandlet samtidig med søknaden om konsesjon til Eikemo kraftverk, og NVE har vedtatt å gi tillatelse til Tøsse kraftverk.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt rett nedenfor samløpet mellom Sæterdalselva og Skreddalselva. Søknaden opplyser at inntaket da blir liggende på fast fjell med et kronenivå på ca kote 346. Dammen vil bli bygget der gjelet er smalest, og vil bli 5-6 m høy og ca 20 m bred, inkludert inntakskonstruksjonen. Søknaden oppgir at neddemt areal blir cirka 1 da.

Inntaket vil bli konstruert som en del av demningen med bjelkestengsel, inntaksrist, inntakskonius og en stengningsanordning. Dette blir en integrert del av inntakskonstruksjonen.

Vannvei

Det er oppgitt to alternative rørgatetraséer, én vest for elva og én på østsida.

Det vestlige alternativet anses av søker som den beste løsningen totalt sett. I søknaden var det planlagt rørgate hele veien. Særlig på strekningen rett nedenfor inntaket ville dette medført mye sprenging og store, unaturlige sår i terrenget. Utbygger har derfor foreslått å bore en horisontal mikrotunnel på denne strekningen, fra inntaket og ned til det kommunen kaller S-svingen. Etter søkers opplysninger får vannveien da ca 400 m med en boret mikrotunnel på den øverste strekningen og i tillegg 950 m med nedgravde rør videre ned til kraftstasjonen. Noe sprenging må påregnes. Rørgata vil i hovedsak bli lagt i eller langsmed eksisterende setervei. Der røret legges i veien innebærer dette at veien blir bredere. På befaringen ble det opplyst at arbeidet med etablering av rørgate vil kreve 20 m bredde, inkludert eksisterende vei. Dette vil medføre en del spesielle løsninger i anleggsfasen i og med at veien brukes daglig i forbindelse med seterdrift og turistvirksomhet om sommeren. Søker mener det må påregnes anleggsvirksomhet i minimum én sommersesong, kanskje to.

Det østlige alternativet innebærer at rørgatetraséen må forbi et bratt, vanskelig parti med fjell rett nedstrøms inntaket, der det ikke lar seg gjøre å bore. Dvs. at rørgata må legges på ei bru, synlig i dagen. Kommunen har fått opplyst at denne brua vil bli ca 100 m lang. På strekningen for øvrig vil rørgata bli nedgravd. Også her må en regne med noe nedsprenning.

Rørgata er i begge tilfeller planlagt bygget med glassfiberrør (GRP) med diameter på 1 m.

Kraftstasjon

Søker ønsker å plassere kraftstasjonen øverst i området med kulturmark på Eikemo, ved den sørlige bredden av elva. I det aktuelle området er det morenegrus. Ideelt sett burde kraftstasjonen stått på fjell.

Det er tenkt installert en støysvak peltonturbin, som kan produsere kraft på vannføringer helt ned til 8 l/s. I tillegg planlegges det å installere en francisturbin. Aggregatene blir koplet sammen på ei lavspent samleskinne med en felles 0,69/22 kV transformator.

Maskinhøyden blir på cirka kote 185. Utseendet til kraftstasjonsbygget er ikke planlagt.

Kraftverksutløpet blir en kort kanal under kraftstasjonen rett ut i elva.

Nettilknytning

Søknaden oppgir at kraftverket skal knyttes til eksisterende 22 kV ledning via en ca 300 m lang jordkabel med tverrsnitt 50 mm². Det er Skånevik og Ølen Kraftlag (SØK) som er områdekonsesjonær.

Som nevnt har NVE anbefalt at det gis konsesjon til bygging av ny 66 kV kraftledning fra Rullestad til Tøsse og videre til Brandvik og Blåfalli. Dersom denne ledningen realiseres vil det være god kapasitet i nettet til å overføre strøm fra alle kraftverkene som har fått konsesjon i Åkrafjordområdet.

Planene for Tøsse kraftverk innebærer at det også bygges en transformatorstasjon ved kraftverket, hvor strømmen fra både Tøsse og andre planlagte kraftverk rundt fjorden transformeres opp til 66 kV. Fra transformatorstasjonen ledes strømmen i en 66 kV ledning opp til et tilkoblingspunkt på den nye ledningen, ikke langt unna stedet der den krysser veien mellom Tøsse og Eikemo. Samtidig planlegges det å bygge ny 22 kV ledning opp til Eikemo, hovedsakelig i samme trasé som i dag. Dermed er det lagt opp til at Eikemo kraftverk kan knyttes til nettet slik som beskrevet i søknaden. Bygging av nye ledninger og oppgradering av eksisterende kan imidlertid påvirke den nøyaktige løsningen for påkobling av Eikemo kraftverk til nettet.

Massetak og deponi

Både østlig og vestlig alternativ for rørgate innebærer at rørgata i hovedsak blir gravd/sprenget ned. Dermed blir det en del overskuddsmasser, som kan benyttes til ulike formål eller deponeres i tipp. Noe av massene vil bli brukt til å lage en snu- og parkeringsplass ved kraftstasjonen. Utbedring av stølsveien er også nevnt. Tilbakefylling av rørgata vil fortrinnsvis bli gjort ved å knuse sprengstein fra rørtaséen.

Massetippen tenkes plassert i et lite myrområde midt mellom inntak og utløp av kraftverket, like vest for stølsveien. Alternativt kan tippen plasseres i bakkant av myra, mer skjult fra veien.

Boring av 400 m tunnel med 1 m i diameter vil etter søkers beregninger gi ca 500 m³ med relativt fine og verdifulle sandmasser. Dette kan delvis brukes som omfyllingsmasse for rørene og egner seg ellers

til å legge grus på veier m.m. Overskuddsmasser deponeres i massetippen. Dersom hele volumet deponeres i tipp med en snitthøyde på 2 m vil man trenge 0,25 daa til dette.

Veier

Søker ønsker primært å bygge en adkomstvei fra stølsvegen og ned til inntaket på østsida av Skreddalselva. Denne veien vil etter de siste opplysningene bli ca 260 m lang og 4 m bred. Det er også mulig å bygge inntaket veiløst eller med midlertidig adkomst.

For det vestlige rørgatealternativet brukes eksisterende stølsvei som anleggsvei.

Ved det østlige rørgatealternativet må det ev. bygges ny anleggsvei for å komme fram.

Dersom massetippen plasseres i bakkant av det tiltenkte myrområdet, vil det være nødvendig med en ca 60 m lang anleggsvei fram til tippen.

Arealbruk

I søknaden anslås det at anlegget totalt vil beslaglegge ca 13-14 daa. Rørgata utgjør over halvparten av dette. I brevet med tilleggsopplysninger mener søker at rørgata i praksis ikke vil legge beslag på noe areal i driftsfasen hvis en velger det vestlige alternativet med tunnel og nedgraving i eller langsmed eksisterende vei.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I kommuneplanens arealdel er området som berøres av utbyggingen avsatt som LNF-område. Arealdelen er fra 2003 og skal revideres i nærmeste framtid. Planprogram ble vedtatt 24.02.2015.

Samlet plan (SP)

Prosjektet er ikke behandlet i Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Prosjektet berører ikke verneplan for vassdrag.

Naturområder med urørt preg

Prosjektet berører ikke store sammenhengende naturområder med urørt preg.

Andre verneområder

Det er ca 2,5 km til grensa for Folgefonna nasjonalpark, øst for utbyggingsområdet, både fra Eikemostølen og fra Eikemogrenda.

Fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland 2009-2021

Hordaland var i 2009 det første fylket i landet som vedtok en egen fylkesdelplan for små vannkraftverk. Målsettingen med denne planen var å samle kunnskap om viktige regionale og nasjonale verdier i mulige utbyggingsområder for å bedre grunnlaget for veiing av verdier/interesser og vurdering av sumvirkninger i småkraftsaker. I tillegg å utarbeide fylkespolitiske retningslinjer for å sikre at ny fornybar energiproduksjon i små-, mini- og mikrokraftverk ikke fører til tap av

naturmangfold, friluftslivsområder eller landskap av stor verdi. I fylkesdelplanen ligger Eikemo kraftverk i delområde 13: Matre –Åkrafjorden.

Av forhold som omtales i planen, som direkte angår Eikemo kraftverk er «*Gårdsmiljø på (.....) Eikemo har stor verdi, og også fleire av stølane i området er viktige kulturminne.*» Åkrafjordområdet sies å ha et stort potensial for reiselivet der bl.a. fjordlandskapet og Eikemodalen nevnes som spesielle trekkplaster. Området karakteriseres som sentralt i reiselivssatsinga både i Sunnhordland og på Haugalandet. Åkrafjorden landskapspark og Åkrafjorden Oppleving nevnes.

I sammenheng med målsettingen om økt bruk av fornybare energikilder sier Fylkesplan for Hordaland at det skal satses på bl.a. småkraftverk. De arealpolitiske retningslinjene angir bl.a. at det skal legges til rette for småkraftverk i egnede områder.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse.

NVE har mottatt 8 høringsuttalelser, hvorav 4 fra myndigheter og etater, 2 fra berørte nettselskaper, 1 fra en interesseorganisasjon og 1 fra privatpersoner.

NVE var på befaring i området den 04.06.2010 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen og Skånevik Ølen kraftlag. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider. Saken har saksnummer 201003484.

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Etne kommune har i kommunestyremøte den 16.06.2008 enstemmig vedtatt følgende (dok 17):

”Etne kommune er positive til planane for Eikemo Kraftverk AS. Verdiskaping frå anlegget vil vere eit viktig bidrag for å sikre framtida fast busetnad på nordsida av Åkrafjorden, og tiltaket vil styrke eksisterande landbruk og turisme i området. Vi ser såleis at der er klart større nytte enn ulempe knytt til tiltaket.

Etne kommune tilrår utifrå miljøomsyn at det blir bygd ut etter alternativ 2 med røyrgate på austsida av elva og med kraftstasjon plassert ved Baklihølen. Dersom ein likevel held fram med alternativ 1, må planane for røyrgate justerast monaleg for å avgrense ulempene i høve til landskap, turisme og friluftsliv med meir. Kraftstasjonen bør også då leggjast til Baklihølen.

Avbøtande tiltak, m.a. slik framlagt i søknaden, må vurderast nøye. Vedrørande pålegg om minstevassføring, vil ekstra vatn i sommarhalvåret ha størst verdi. Tilsvarande må ein i anleggsfasen ta omsyn til andre brukarinteresser i området, t.d. turisme og friluftsliv. Motorferdsle i utmark må gå føre seg så skånsamt som mogleg.

Vi syner elles til saksframstillinga og vedlagte foto for detaljert grunngjeving av våre innspel. Tiltaket treng også dispensasjon frå kommuneplanen sin arealdel. Kommunen vil vurdere ev. vilkår for søknadsppliktige tiltak i den samanheng. Dersom ein ønskjer å byggje landbruksvegar i samband med anlegget, må det også søkjast om dette.”

Fylkesmannen i Hordaland har i brev av 30.06.2008 konkludert med følgende (dok 19):

- ”• Framlagte søknad synleggjer ikkje konsekvensar for landskap, opplevingsverdi, friluftsliv og reiseliv på tilstrekkeleg måte. Grunnlaget for å gi uttale om miljøfaglege konsekvensar av ei eventuell utbygging er ikkje til stades.
- I mangel av regional plan er det ikkje råd å vurdere samla miljøkonsekvensar av aktuelle utbyggingar langs Åkrafjorden. Eventuell utbygging av Eikemo kraftverk bør etter fylkesmannens syn utsetjast til det ligg føre ein fylkesdelplan som gir betre grunnlag for å vurdere sumeffektar av kraftutbygging i området.
- Fylkesmannen rår til at søknaden vert avslått”

Fylkesutvalget i **Hordaland fylkeskommune** gjorde 22.mai 2008 følgende vedtak om uttalelse (dok 13):

- «1. Fylkesutvalet rår til at Eikemo Kraftverk i Etne får konsesjon.
2. Minstevassføring i elva må vurderast.
3. Hordaland fylkeskommune som sektormyndre innan kulturminnevernet ser at anlegget må vurderast i høve til Kulturminnelova § 9 om undersøkingsplikt. Dersom det då vert gjort funn av automatisk freda kulturminne, må tiltaket endrast eller sendast til Riksantikvaren som dispensasjon etter Kulturminnelova»

Statens vegvesen, Region Vest, påpeker i brev av 27.05.2008 (dok 14) at dersom eksisterende avkjøring til E134 skal benyttes til frakt av anleggsmaskiner og materiell i anleggsperioden, må avkjøringen være dimensjonert for dette. De har ellers ingen merknader.

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) har kommet med en uttalelse datert 09.10.2008, i etterkant av befaring av Eikemovassdraget 6.-7. september 2008 (dok 21). Uttalelsen er primært et tillegg til uttalelsen i forbindelse med SKL sin søknad om overføring av Eikemoelva til Blådalsvassdraget, men deler av den omhandler Eikemo kraftverk. Relevante deler refereres her:

”Sist sommar var det 1 500 turistar som gjesta Eikemostölen (Vettrhus). Denne turistverksemda representerer store verdiar, som ikkje kan kompenseras med pengar, og som er avhengige av at det renn vatn i elva.

.....

NVH har også ein del kritiske merknader til søknaden frå Eikemo Kraft AS om etablering av småkraftverk på Eikemo (Eikemo kraftverk). Vi kan ikkje godta prosjektet slik det går fram av konsesjonssøknaden, og har følgjande minimumskrav:

- Minstevassføringa i sommarhalvåret må aukast frå 0.098 til 0.2 m³/s.
- Rörgata må sprengast i fjelltunnell på austsida av elva.
- Det må etablerast tersklar på nedste delen av den 1.4 km lange elvestrekningen frå inntaksdammen til kraftverket.
- Arbeidet må utförast på ein slik måte at det ikkje medfører eit trugsmål mot plante- og dyrelivet i og omkring elva.

Dersom desse tiltaka ikkje blir sett i verk, vil kraftverket vera eit trugsmål mot den påviste hekkeforekomsten av fossefall, og leveområdet for fossestrykplanter, først og fremst moseartar som er knytt til vassdraget, og det vil og truga aurebestanden i Eikemoelva. I tillegg vil dei

tekniske inngrepa som er knytt til bygging av rørgate i dagen på austsida eller utsprengt i fjell på vestsida, ha store negative konsekvensar for landskapet og verneverdiane i vassdraget.”

Sunnhordland Kraftlag AS (SKL) har kommet med uttalelse av 09.05.2008 (dok 10). SKL i lang tid hatt kontakt med grunneierne på Eikemo, og har avtale med disse grunneierne om å overføre vann fra øvre del av Eikemoelva til Blådalen. Planen og søknaden for Eikemo kraftverk er i samsvar med denne avtalen ved at kraftverket er basert på restvannføringa etter en overføring av øvre del av Eikemoelva.

SKL har ingen merknader til søknaden. Tallene for vannmengdene til kraftverket samsvarer godt med SKL sine beregninger.

Skånevik Ølen Kraftlag (SØK) har i brev av 05.05.2008 noen betraktninger om nettilknytning (dok 8). På dette tidspunktet vurderte SØK at det ikke var forsvarlig å knytte Eikemo kraftverk til eksisterende 22 kV ledning med den installasjonen som var omsøkt. Det var planlagt ny 22 kV ledning mellom Rullestad og Tøsse og ny 66 kV ledning videre mellom Tøsse og Blådalen.

Småkraftentreprenørane, bestående av Johnny Bråtveit og Egil Astad, skriver i brev av 05.05.2008 at overføring til Blåfalli må avklares før det kan fattes endelig vedtak for Eikemo kraftverk (dok 7).

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 27.03.2009 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

”Vi viser til og NVEs e-post av 28. aug. Og 19.nov 2008 hvor vi fikk kopi av de høringsuttalelser som er kommet inn i forbindelse med konsesjonssøknaden for Eikemo Kraft AS. Vi noterer mottak av følgende høringsuttalelser:

1. Etne kommune del 1 og 2, brev datert 23. jun. 2008
2. Fylkesmannen i Hordaland, brev datert 30. jun. 2008
3. Hordaland Fylkeskommune, brev datert 27. mai 2008
4. Statens vegvesen, brev datert 27. mai 2008
5. Skånevik og Ølen Kraftlag brev datert 05. mai & 26 jun. 2008
6. Sunnhordland Kraftlag brev datert 09. mai 2008
7. Småkraftentreprenørane brev datert 05. mai 2008
8. Naturvernforbundet i Hordaland, brev datert 09. okt. 2008
9. Åkrafjorden oppleving e-post datert 12. okt. 2008

Vi har gått nøye igjennom de forskjellige høringsuttalelsene, og vurdert uttalelsene og deres relevans opp mot å finne mulige justeringer av prosjektet for å kunne redusere ulempene i fht allmenne hensyn og gjøre prosjektet mer akseptabelt, i hht følgende uttalelser:

1 - Etne kommune

Det noteres at kommunen i all hovedsak er positive til utbyggingsplanene.

Kommunen er noe skeptisk til fjellskjæringen fra stølsveien og bort til inntaket. Utbygger er ikke uenig i at dette vil bli et betydelig inngrep i naturen, og ved nærmere utredninger har utbygger her en alternativ mulighet i å bore en horisontal mikrotunnel med ny teknologi. Dette kan gjøres helt fra den tverre svingen og inn til inntaket. Med denne løsningen vil vi unngå hele dette

vanskelige partiet rett nedstrøms inntaket, og også gjøre en utbygging på vestsiden mer attraktiv.

Etne kommune ønsker også at kraftstasjonen legges på ca kote 190 moh ved Baklihølen, som er ligger høyere og som reduserer fallhøyden med ca 5 m. Dette vil da medføre en produksjonsreduksjon på ca 3 %, men også en kortere rørgate for utbygger, og løsningen kan være akseptabel.

Det noteres at kommunen ikke stiller krav til slipping av alminnelig minstevannføring.

2 - Fylkesmannen i Hordaland (FM)

FM hevder at den fremlagte søknaden ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å vurdere utbyggingen mht konsekvenser for landskap, opplevingsverdi, friluftsliv og reiseliv, og konkluderer derfor med å anbefale at søknaden blir avvist.

Utbygger har fulgt NVEs mal for konsesjonssøknader og mener vel at den beskriver konsekvensene i tilstrekkelig grad. I dette tilfelle er vel konsekvensene relativt moderate all den tid det allerede eksisterer en adkomstvei og ved at rørgata blir lagt langsmed denne veien. Utbygger kan se at fjellskjæringa inn mot inntaket blir et betydelig inngrep, men med den nye mikrotunnelløsningen mener man at inngrepet blir relativt begrenset og med få negative konsekvenser for de elementer som FM trekker frem. Som opplevelse kan man også benytte kraftverket til fremvisning og dermed trekke det inn positivt både mht turisme og opplevelse.

FM hevder og at søknaden har ikke beskrevet dette med Åkraffjorden Oppleving, men det skyltes at søknaden ble skrevet før dette initiativet var kommet godt i gang og dette ble vel derfor ikke vektlagt.

De fylkesvise planene er startet opp for Hordaland, og er planlagt ferdigstilt høsten 2009, og det er derfor lenge til dette er klart.

3 - Hordaland Fylkeskommune (HF)

Det konstateres at HF kunne tenke seg å vente på de fylkesvise planene, men er positive til å gi konsesjon. De ønsker at det blir tatt hensyn til inngrepene og utbygger mener derfor at løsningen med mikrotunnel vil være en stor forbedring i fht fremlagte planer.

4 - Statens Vegvesen – (SV)

Utbygger er klar over tilkomstmulighetene, og har vurdert flere muligheter som bl.a. bruk av egen innleid ferje fra annet ferjeleie for overfart av større maskiner.

5 – Skånevik og Ølen Kraftlag (SOK)

Det bekreftes at eksisterende linje ikke har full kapasitet til omsøkt effekt, men det foreligger konkrete planer om linjeforsterkninger som vil ha tilstrekkelig kapasitet.

6 – Sunnhordaland Kraftlag (SKL)

SKL har ingen motforestillinger til de forelagte planene.

7 – Småkraftentreprenørene (SKE)

SKE har et godt poeng dersom SKL ikke får konsesjon til overføring av det øverste vil det være et betydelig større utbyggingspotensiale for dette kraftverket på Eikemo. Utbygger har derfor i

lengre tid planlagt å fremlegge et alternativ som ivaretar dette og som muliggjør at NVE kan sluttbehandle denne søknaden før overføringen evt er avklart.

7 – Åkrafjorden Oppleving (ÅO)

ÅO har også kommet med en uttalelse hvor de hevder at en småkraftutbygging er positiv for dem ved at turistene er interessert i dette og de kan derfor bruke det i sin markedsføring. Vi noterer dermed at ÅO er svært positive og de er vel bedre egnet til å vurdere sin egen situasjon enn hva de andre som har kommentert dette som negativt for dem.

(NVE bemerker at uttalelsen fra Åkrafjorden Oppleving AS er gitt til Eikemo Kraft i forbindelse kommunikasjon om mulig aksjekjøp. Brevet er åpenbart skrevet før søknaden om bygging av Eikemo kraftverk ble sendt på høring. Tilsynelatende også før Åkrafjorden Oppleving var formelt stiftet. NVE legger ingen vekt på disse kommentarene.)

Eikemo Krafts (EK) egne kommentarer

EK har lest og vurdert kommentarene og forsøkt å se om det innen rimelige grenser er mulig å komme kommentarene i møte. Dette har allerede vært kommentert ovenfor, men vi noterer at det er et par som ønsker utbyggingen på østsiden av elven, hovedsakelig av estetiske hensyn. Dette synes å komme av den store skjæringa ved å bygge rørgata i dagen inn mot inntaket på vestsiden. Vi mener nå at den nye løsningen med å bore vil eliminere dette og med dette mener vi av flere årsaker at prosjektet blir billigere, enklere, mindre nye inngrep og dermed bedre ved å bygge på vestsiden. Vi er også noe reservert til å forsere juvet på østsiden, og en fjelløsning her er lite aktuelt pga svært dårlig fjell. Det forhindrer ikke at vi ikke vil bygge på østsiden dersom NVE fortsatt mener at det er den akseptable løsningen.»

Tilleggsopplysninger

Etter befaringen 4. juni 2010 ba NVE i brev av 14. juni 2010 om en del tilleggsopplysninger:

- mer detaljert beskrivelse av planer om eventuell tilkomstvei til inntaket
- tippvolum etter justert alternativ med boring av tunnel på den øverste strekningen av vannveien
- mer detaljert beskrivelse av planer for mulig plassering av kraftstasjon ved Baklihølen
- avtale om levering av kraft på nettet
- nytt og bedre detaljkart
- fotodokumentasjon av planlagt utbygd elvestrekning ved lav vannføring

Eikemo Kraft, v/Sofienlund kom med de etterspurte tilleggsopplysningene i brev av 19.10.2012:

1. *Demning og inntak vil bli plassert som omsøkt og som forklart på befaring. Det vil være mulig å bygge dette veiløst, men det vil lette arbeidet betydelig om man kan få anlegge en vei ned ovenfra som antydnet på kartet. Det vil også være en fordel for fremtidig drift å ha vei til inntaket, men driften kan også la seg gjøre uten permanent vei og følgelig kan denne veien også gjøres midlertidig i fbm byggingen og fjernes etterpå. Det er likevel ønskelig å få beholde veien til inntaket da det vil forenkle fremtidig drift.*
2. *Tippvolum for den øverste borede delen av rørgata; Med en boret mikrotunnel på 400 m lengde og diameter 1000 mm vil denne tunnelen ha et utboret volum med masse tilsvarende*

ca. 500 m³. Dette blir relativt fin og verdifull sand, som kan brukes både til grus på veier og en del andre formål.

3. *Kraftstasjonsplassering; med det vestlige alternativet med rørgater langs seterveien, som har minst terrenginngrep og som synes mest sannsynlig, vil det være naturlig å plassere stasjonen rett ved siden av seterveien som vist på vedlegg 6 - Detaljkart. Det vil ikke bli behov for sprengning for selve kraftstasjonen, men det blir behov for en del sprengning langs rørgata siden fjellet ligger så nær overflaten. På vedlegg 2 og 3 hvor vi har forsøkt å gjøre en billedillustrasjon hvordan dette vil ta seg ut og hvor stasjonen blir liggende i terrenget.*
4. *Kraftleveringsavtale; SKL har søkt om å få bygge Tøsse kraftverk. I denne forbindelse har SKL planer om enten ei 66 V linje eller ei 22 kV linje over fra Blåfalli og når dette kommer har Eikemo en avtale om å få komme inn på denne linja. Se også vedlegg 7 med brev om dette fra SKL datert 2006-06-04. Når det gjelder eksisterende 22 kV linje som tilhører SØK har det vært gitt litt vikarierende signaler om det er kapasitet på linja og Eikemo Kraft as har foreløpig ikke fått reservert noen ledig kapasitet her.*
5. *Detaljkart; På vedlegg 6 er det utarbeidet et nytt detaljkart som indikerer ca hvor stor overflate det vil bli på inntaket. Dette er for øvrig beregnet til ca 1 da. Det er ønskelig med en enkel tilkomstvei ned fra stølene. Denne får eventuelt en lengde på 260 m og med 4 m bredde vil den vil oppta et areal på i overkant av 1 da pluss snu og parkeringsplass. Vannveien får da ca 400 m med en boret mikrotunnel og i tillegg 950 m med nedgravde rør. Siden rørgata både har boret tunnel og blir anlagt langsmed eksisterende vei så vil arealbehovet dermed bli ca halvparten i fht om det ikke hadde vært vei der. Det er derfor kun vurdert ca 10 m bredde i snitt i tillegg til veien, for de nedgravde rørene og da til sammen ca 10 da i anleggsfasen og 0 da i driftsperioden. Med kun 500 m³ sandmasser fra boringen blir tippområdet relativt beskjedent og kan legges på mange steder. Med ei snittfylling på 2 m vil man trenge 0,25 da, og dette er tegnet inn der som den tidligere tippen var tenkt og med ca 60 m adkomstvei. Massene kan også benyttes på den nye veien østover fra Eikemogrenda.*
6. *Fotodokumentasjon av elvestrekningen ved lav vannføring er lagt ved fra midtpartiet med fossen er vedlagt på vedlegg 5. Estimert vannføring er påskrevet bildene.»*

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Øvre deler av det naturlige nedbørfeltet til Eikemoelva har siden 2013 vært overført til Vetrhusvatn. Før overføringen var middelvannføringen ved inntaket til Eikemo kraftverk ca. 2,4 m³/s (tall fra søknaden om Eikemooverføringen).

Restfeltet mellom overføringspunktene øverst i vassdraget og planlagt inntak for Eikemo kraftverk er på 11 km², og middelvannføringen er beregnet til 1,21 m³/s. Vannføringen her er altså i utgangspunktet redusert med ca 50 % sammenlignet med naturlig tilstand. Feltet har høye fjell, med lite løsmasser og uten store innsjøer, myrområder og isbreer, som kan virke selvregulerende for vassdraget. Elva er derfor relativt dynamisk, med raske vannstandsvariasjoner ved regnvær og lav vannføring ved tørt vær.

Vannføringen har preg av typisk kystnære Vestlandsvassdrag, hvor det kan komme store flommer til alle årstider. Feltet har likevel et høytliggende område som sørger for at det også blir en vårflo. På grunn av liten selvregulering blir flomvannføringene forholdsvis store.

Alminnelig lavvannføring for restfeltet ved inntaket er beregnet til 48 l/s. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 63 og 41 l/s.

Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 2,42 m³/s, dvs. 200 % av middelvannføringen. Peltonturbinen vil kunne kjøres helt ned til 8 l/s (minste driftsvannføring). Det er ikke foreslått å slippe minstevannføring. Uten slipp av minstevannføring vil kraftverket sjelden eller aldri måtte stanses på grunn av for lavt tilsig. Det meste av overløp over inntaksdammen vil derfor komme i flomperioder. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 63 dager i et medianår. De største flommene blir i liten grad påvirket av utbyggingen.

Restfeltet mellom inntak og utløp av kraftverket er på 2,3 km² og vil ifølge søknaden bidra med 250 l/s i restvannføring. Beregninger for tilsvarende felt gjort i forbindelse med søknaden om Eikemooverføringen tilsier imidlertid et midlere bidrag fra dette feltet på 100 l/s. Det aktuelle feltet består av bratte fjellsider med til dels sparsom skogsvegetasjon og sparsomt med løsmasser. Det er ingen sidebekker på utbyggingsstrekningen. Uansett beregninger av tilsig fra dette feltet legger vi derfor til grunn at det ikke vil være nevneverdig restvannføring på utbygd elvestrekning i perioder uten nedbør. Vi legger også til grunn at dersom det ikke slippes minstevannføring vil denne strekningen i et medianår i praksis være tørrlagt i lange perioder.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Eikemo kraftverk til 11,5 GWh fordelt på 6,0 GWh vinterproduksjon og 5,5 GWh sommerproduksjon.

Byggekostnadene er estimert til ca 22,4 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 1,94 kr/kWh. Disse beregningene er nå flere år gamle og byggekostnadene er formodentlig en del høyere i dag. I tillegg kommer at Eikemo kraftverk vil måtte betale en andel av kostnaden ved å bygge ny overføringsledning. I forbindelse med vår innstilling til søknad om kraftverk i Rullestad og Skromme gjorde NVE noen beregninger av forventet utbyggingskostnad for de ulike kraftprosjektene i Åkrafjorden. Beregningene er basert på NVEs kostnadsgrunnlag for vannkraftanlegg med prisnivå 1.1.2010, indeksjustert til prisnivå 1.1.2013. Vi kom da til en utbyggingspris på 3,74 kr/kWh for Eikemo kraftverk, inkludert anleggsbidrag for ny overføringsledning. Det ligger naturlig nok en viss

usikkerhet bak denne beregningen, da vi ikke kjenner til nøyaktig hvilke forutsetninger søker vil legge til grunn for sine beregninger. Vi mener likevel det er rimelig å legge til grunn at en utbygging av Eikemo kraftverk vil være økonomisk gjennomførbar.

Landskap, friluftsliv og turisme

Utbyggingens virkning for landskap, friluftsliv og turisme er det temaet som engasjerer høringspartene klart mest. Uttalelsene kommenterer i liten grad andre tema enn dette.

Flere høringsparter etterlyser bedre omtale av landskap, opplevelsesverdi, friluftsliv og reiseliv og påpeker at beskrivelsen i søknaden av brukerinteressene ikke stemmer. Fylkesmannen viser til at konsekvenser av den planlagte utbyggingen for disse temaene ikke er vurdert og etterspør visualisering av vei, rørgate og tilhørende arealinngrep. Mange har gitt utfyllende opplysninger, spesielt om Eikemos økende betydning for turisme og reiseliv.

Søknaden ble skrevet før tilbudet om traktorsafari til Eikemostølene var skikkelig etablert. I søknaden oppgis det at området primært blir brukt av grunneierne selv. Det er gitt en kort beskrivelse av brukerinteressene på grunnlag av dette.

NVE er enig i at søknaden alene ikke gir tilstrekkelig informasjon, spesielt om dagens situasjon når det gjelder turistvirksomheten i området. Gjennom høringsuttalelsene, befaringen og ikke minst nylig konsesjonsbehandling av andre vannkraftprosjekter i Åkrafjorden og Rullestadområdet, anser NVE likevel at vi har svært god informasjon om landskap og turisme i området og et godt grunnlag for å vurdere søknaden om bygging av Eikemo kraftverk.

Per i dag er hele nordsida av Åkrafjorden veiløs. Det er kun på Eikemo at det fortsatt er fastboende. Fjordlandskapet på nordsida av fjorden er generelt lite preget av tekniske inngrep. Jordbruksarealene rundt de få, fraflyttede småbrukene langs fjorden er lite fremtredende i det storskala landskapet.

Traktorsafari til Eikemostølen er i dag er en viktig turistattraksjon i Åkrafjorden og inngår i tilbudene fra «Åkrafjorden Oppleving». I følge Naturvernforbundet i Hordaland var det allerede i 2008 1500 turister som besøkte Eikemostølen. Det tilbys også kløvtur fra Åkra til Eikemo med retur i båt på fjorden. Kommunen oppgir at det dessuten tidvis kommer turgåere både ovenfra Kvinnheredsida og nedenfra og opp mot stølen.

Om landskap og opplevelsesverdi skriver fylkeskommunen i sin saksutredning at støls – og gårdsområdene Vetrhus og Eikemo er særpregete, tradisjonsrike kulturmiljø av stor regional verdi. Sammen med urørt natur og fossellandskap er dette en del av grunnlaget for en økende satsing innen reiseliv ved Åkrafjorden.

Åkrafjordområdet har flere viktige turistattraksjoner, hvor Langfoss er den mest kjente. Fjordlandskapet er en viktig ramme for disse. I 2006 ble Åkrafjorden Landskapspark opprettet av lokale næringsdrivende og grunneiere, med mål om å utvikle området til å bli et attraktivt reisemål etter prinsippene for geoturisme. Åkrafjorden Oppleving, som er nevnt at høringspartene, tilbyr opplevelser i landskapsparken. Foruten traktorsafari til Eikemostølen er båttur langs fjorden inn til Langfoss en av hovedaktivitetene til Åkrafjorden Oppleving.

I "Fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland" er fjordlandskapet i Åkrafjorden gitt stor verdi. Som omtalt tidligere sies det at Åkrafjordområdet er viktig for reiselivssatsinga både i Sunnhordland og på Haugalandet der bl.a. fjordlandskapet og Eikemodalen nevnes som spesielle trekkplaster.

Fylkesmannen går imot utbygging. Han mener at området mellom Eikemostølene og Eikemo er det viktigste ferdsels- og turområdet i bygda, at utbygginga vil berøre en godt synlig del av vassdraget og at opplevelsesverdiene dermed vil bli sterkt redusert.

Kommunen og fylkeskommunen er positive til utbygging. Hovedbegrunnelsen er et ønske om å styrke grunnlaget for fortsatt bosetting på Eikemo. Kommunen påpeker i sin saksutredning at gårdene på Eikemo er tungdrevne, og at dersom en ikke får muligheten til å utnytte ressursene som fins på stedet kan grenda etter hvert bli helt fraflyttet. Kommunen anser at økt inntekt for grunneierne vil kunne styrke grunnlaget for å satse videre på både turisme og landbruksdrift og at dette veier opp for landskapsinngrepene. Kommunen omtaler Eikemo som et av de mest profilerte stedene i kommunen og mener det er viktig å bidra til å opprettholde virksomhet her.

Fylkeskommunen har tilsvarende betraktninger, men understreker at det er viktig å ta vare på de spesielle kvalitetene i området ved å bygge på en måte som tar hensyn til miljø og landskap. I dette legger fylkeskommunen blant annet at elva fortsatt må være en tydelig, naturlig del av landskapet.

Kommunen påpeker i sin saksutredning også at 60 % av arealet i Etne kommune er verna vassdrag eller nasjonalpark. Rådmannen mener det da må være rom for mer kraftutbygging i Åkrafjorden så lenge fordelene er klart større enn ulempene.

I sine kommentarer til høringsuttalelsene bemerker søker bl.a. at kraftverket kan brukes til fremvisning og dermed gi et positivt bidrag til turisme og opplevelsesverdi.

NVE mener at bygging av Eikemo kraftverk først og fremst vil ha negativ virkning lokalt i utbyggingsområdet, både i anleggs- og driftsfasen. Anlegget vil ikke være synlig fra selve Åkrafjorden, og vil således ikke virke negativt for det overordnede landskapet eller annen turistvirksomhet langs fjorden, som båtcruiset. Vi mener også at de største, negative virkningene av anlegget for landskap, friluftsliv og turisme vil være i anleggsfasen. Byggeperioden vil innebære en del støy. Anleggsområdet, med graving og sprenging i terrenget og deponering av tippmasser, vil oppleves svært forstyrrende og lite attraktivt for turistene. Opplevelsen av turen opp til Eikemostølen vil bli sterkt redusert i denne perioden. Med god gjennomføring av anleggsarbeidene, slik at inngrepene i terrenget blir minst mulig, og god tilbakeføring av området etterpå, mener NVE likevel at inngrepet vil ha akseptable konsekvenser i driftsfasen. Det er fullt mulig å velge et utseende på kraftverket som gjør at det vil gli godt inn i eksisterende bygningsmiljø.

Eikemoelva har liten betydning som landskapselement på planlagt utbygd elvestrekning. Elva er bare synlig på ganske nært hold. Terrenget langs elva er sterkt skrånende til svært bratt, og generelt vanskelig tilgjengelig. Redusert vannføring i elva vil derfor bli lite merkbart visuelt.

Det er ingen tvil om at det spesielle miljøet på Eikemo og Eikemostølen har stor verdi, både i seg selv, som grunnlag for turistvirksomhet av regional betydning og som et profilert sted i Etne kommune. Samtidig er det slik at uten landbruksdriften som utføres av de fastboende på Eikemo, til en viss grad også kulturlandskapspleie som utføres av de øvrige grunneierne som deltar i prosjektet, så ville ikke området på langt nær hatt de samme kvalitetene og den samme attraksjons- og opplevelsesverdien. Det som gjør Eikemogrenda og Eikemostølen til et særpreget miljø, er nettopp aktiv og levende småskala landbruks- og seterdrift. Det er gårdsdriften og kulturlandskapet som gjør dette området spesielt attraktivt sammenlignet med andre steder langs Åkrafjorden.

Det er også åpenbart at gårdsdriften på Eikemo er arbeidsintensiv, med liten inntjening per time. Den som skal bo her må i dagens samfunn finne flere inntektskilder enn bare gårdsdriften. Derfor drives

det i dag traktorsafari til Eikemostølen. Tilbudet til turister er altså helt avhengig av de som faktisk bor på Eikemo.

Bygging av Eikemo kraftverk vil primært ha negative konsekvenser for et område som eies og forvaltes av søkerne selv. Ny aktivitet i forbindelse med byggeperioden og senere avkastning fra et lønnsomt småkraftverk kan bli av stor betydning for at det opprettholdes fast bosetting på Eikemo enda en stund. Dette kan gi grunnlag for å investere i landbruksdriften, slik at denne blir mer lettreven, noe som i sin tur kan øke sjansene for bosetting i Eikemogrenda også i et lengre perspektiv. Bygging av Eikemo kraftverk er imidlertid ingen garanti for fortsatt bosetting på Eikemo.

Dersom landbruksvirksomheten på Eikemo legges ned og traktorsafariene til Eikemostølen opphører, kan kulturlandskapet raskt få lavere verdi og turister vil ikke lenger ha tilgang til området. I en slik situasjon anser NVE at de negative virkningene av Eikemo kraftverk vil være vesentlig mindre. Samtidig vil inntekter fra kraftverksdriften trolig øke sjansene for at i alle fall deler av bygningsmassen vil bli vedlikeholdt som feriesteder. Bygging av Eikemo kraftverk kan dermed bidra til at kulturlandskapet opprettholder sin verdi i større grad, selv uten fast bosetting i grenda.

Det er således noen samvirkende faktorer i dette tilfellet, som gjør at vi mener at negative virkninger for landskap, friluftsliv og turisme ikke kan vurderes isolert ut fra rene visuelle konsekvenser av anlegget.

NVE mener det vil være en fordel for samfunnet dersom kulturlandskapet på Eikemo og Eikemostølene blir vedlikeholdt også i framtida. NVE legger vekt på at de som søker om å få bygge kraftverket, er de samme som forvalter og vedlikeholder de viktigste attraksjonsverdiene i landskapet. NVE mener at en konsesjon til bygging av Eikemo kraftverk har vesentlig større potensial for å medvirke til fortsatt bosetting på Eikemo og opprettholdelse av kulturlandskapet enn et avslag på søknaden.

Forholdet til Folgefonna nasjonalpark

Fylkesmannen mener at nærhet til Folgefonna nasjonalpark gir ytterligere grunnlag for å gå imot søknaden om utbygging av Eikemo kraftverk. Han påpeker at Eikemostølene, Skreddalen og fjellområdet omkring i sin tid var omfattet av verneplanen for Folgefonna på grunn av verneverdier knyttet til landskap, opplevelsesverdi, friluftsliv, kvartærgeologi og kulturminner/kulturmiljø. Eikemo omtales som en viktig innfallsport til fjellområdene sør for nasjonalparken. I et regionalt perspektiv mener Fylkesmannen at hele området nord for Åkrafjorden må anses som en randsone til parken.

Til dette kommenterer kommunen i sin saksutredning at Fylkesmannen selv uttalte at det foreslåtte landskapsvernområdet Eikemostølen-Botnane *ikke* burde inngå i vernet fordi «*Ei samla vurdering av potensialet for m.a. kraftutbygging og lineframføring i området, tilseier at det mest rette kan vere å prioritere andre samfunnsinteresser i dette området*». Det var overføringen til Vetrhusvatna som var foranledningen til denne kommentaren, men Etne kommune mener vurderingen også må gjelde Eikemo kraftverk. Kommunen mener at grensa for nasjonalparken er så langt unna at Eikemo i liten grad kan regnes som innfallsport til denne. Hensynet til de fastboende var også en moment i vernesaken.

På <http://www.folgefonna.info/> er Åkrafjordtunet oppgitt som en av innfallsportene til Folgefonna nasjonalpark. NVE anser imidlertid at det vil være mer naturlig å fortsette videre på E 134 herfra til et utgangspunkt for turen som er nærmere grensa for nasjonalparken, enn å komme seg med båt over til Eikemo og gå derfra. På www.ut.no blir det opplyst at de mest populære turrutene inn til nasjonalparken er Sunndal via Breidablikk til Fonnabu og Tokheim til Holmaskjer ved Folgefonna og

at gode startsteder er Rosendal, Sunndal, Jondal, Buer og Tokheim. NVE kan ikke se at Eikemo kan være noen viktig innfallsport til Folgefonna og legger ikke vekt på dette.

Sumvirkninger – landskap, friluftsliv og turisme

Fylkeskommunen ber i sin saksutredning om at alle planer om kraftverk og kraftlinjer i dalen og elva sees i sammenheng. NVE oppfatter at dette gjelder Tøsse, Eikemo og nye kraftledninger i forbindelse med disse. Fylkesmannen ønsker en vurdering av hvilke virkninger det vil få dersom alle planene om utbygging langs hele Åkrafjorden blir realisert, spesielt med tanke på landskap og opplevelsesverdi.

Med konsesjon til Tøsse og eventuelt Eikemo kraftverk er alle søknader om kraftutbygging i Indre Åkrafjord ferdig behandlet. NVE kjenner ikke til flere planlagte prosjekter her.

I tillegg til Eikemo og Tøsse har NVE behandlet søknader om bygging av Kvanndalselva og Djuvselva kraftverk på nordsida av Åkrafjorden. Kvanndalselva har fått avslag, bl.a. på grunn av for stor negativ påvirkning på fjordlandskapet. Djuvselva har fått konsesjon, under forutsetning av at plasseringen av kraftstasjonen blir justert, bl.a. av hensyn til landskap.

På sørsida av fjorden er Saltåno og Rafdal kraftverk satt i drift. Viskjer kraftverk har fått utsatt byggefrist fram til februar 2020. Ripelselva og Hetleflåt kraftverk har nylig fått konsesjon. NVE la bl.a. vekt på at disse anleggene ikke vil berøre landskapsrom som er viktige for friluftsopplevelsen for fjellvandrere i de urørte områdene i Etnefjella. Miljateig/Skålnes ble avslått, bl.a. på grunn av konflikt med DNT-stien fra Markhus til Sandvasshytta, en av innfallsportene til Etnefjella.

Flere avslag og ellers tilpasninger av prosjekter av hensyn til landskap viser at hensyn til landskap, friluftsliv og reiseliv er tillagt stor vekt ved NVEs vurderinger i konsesjonsbehandlingen av kraftverkene rundt Åkrafjorden. De samlede virkningene av de konsesjonsgitte kraftverkene er etter vårt syn akseptable.

For øvrig er konsesjonsfritakene for Ørnesbekkjen og Skidalsvatnet ikke lenger gyldige fordi byggefristen på 5 år er overskredet. Realisering av disse kraftverkene forutsetter et nytt konsesjonsfritak eller konsesjon.

På strekningen fra Tøsse til Brandvik vil den planlagte 66 kV overføringsledningen berøre områder som per i dag ikke er berørt av tekniske inngrep gjennom Skreddalen. Her vil en ledning bli godt synlig i landskapet når man er i dalen, men godt gjemt fra omkringliggende områder. Selv om ledningen på denne strekningen kan ha betydning for hvordan landskapet oppleves i Skreddalen, vurderer NVE at belastningen på friluftsliv og reiseliv knyttet til Eikemo-området er beskjedne.

Naturmangfold

Naturtyper

Det er ikke registrert verken truede vegetasjonstyper eller verdifulle naturtyper i planområdet, verken ved feltundersøkelsen for Eikemo kraftverk eller ved konsekvensutredningen for Eikemooverføringen. Ingen høringsparter har kommentert dette.

Arter

Når det gjelder rørgatetraséen, veger, tipp og kraftstasjonsbygg anser fagutredningen at disse inngrepene vil ha størst negativ konsekvens i anleggsfasen. En rekke rødlistede fuglearter er oppgitt å være registrert i utbyggingsområdet, men det er ikke angitt hvorvidt den enkelte art hekker her eller

bare tilfeldig har oppholdt seg i området. Det ser også ut til at registreringer som er gjort et stykke utenfor selve utbyggingsområdet er regnet med. Eksempelvis er det referert til at sangsvaner under trekk kan mellomlande i Skidalsvatnet og at lom er registrert i Lomtjørn.

Området som blir direkte berørt av utbyggingen er begrenset. NVE legger derfor til grunn at det ikke kan være snakk om at mange av de nevnte artene vil bli direkte berørt. Som miljøutredningen foreslår er det også mulig å redusere konflikten ved å unngå anleggsarbeider i yngleperioden for fugl og pattedyr, dvs. fra midten av mars til juli.

Når det gjelder registrerte arter av fugl og pattedyr som er tilknyttet selve vannstrengen, oppgir fagrapporten at det finnes oter, mink, fossekall, strandsnipe og linerle i vassdraget. Det finnes også ørret i elva.

Fagutreder anser at redusert vannføring på utbyggingsstrekningen trolig vil forverre situasjonen for fossekall og oter og for plantearter som er nært knyttet til fosser og stryk. Ørret vil sannsynligvis ikke kunne leve på de partiene av elveløpet som mangler naturlige kulper.

Bare Naturvernforbundet i Hordaland har kommentert utbyggingens konsekvenser for arts mangfoldet. De mener at en eventuell utbygging må gjennomføres på en slik måte at den påviste hekkeforekomsten av fossekall, leveområdet for fossestrykplanter som er knyttet til vassdraget og ørretbestanden blir ivaretatt.

Det er registrert forholdsvis få og trivielle plantearter i og langs elveløpet.

Oter er rødlistet i kategorien VU - sårbar. Selv om oter finnes i vassdraget har den aktuelle utbyggingsstrekningen, som i hovedsak består av sterke stryk og små fossefall, etter vårt syn neppe særlig verdi som oterhabitat. Oteren trives i langsomtflytende elver med lav vannstand og vekster i vannkanten, langs havstrender og i innsjøer. Den lager hi i vannkanten.

Strandsnipe er rødlistet i kategorien NT – nær truet. Denne statusen er satt på grunn av populasjonsnedgang de senere år. Like fullt er arten fortsatt tallrik i Norge. Den har et vidt spekter av habitater, og hekker også ved små bekker og elver. Forutsatt at det slippes minstevannføring kan utbyggingsstrekningen for Eikemo kraftverk fortsatt utgjøre et egnet habitat for strandsnipe. Fagutreder har heller ikke nevnt strandsnipe blant de artene han mener vil bli mest negativt berørt av en eventuell utbygging.

Verken linerle eller fossekall er rødlistede arter. Av disse artene er det etter NVEs syn bare fossekall som kan bli nevneverdig negativt berørt ved utbygging av Eikemo kraftverk ved at egne hekkel plasser kan forsvinne. Nyere undersøkelser (rapport 3/2011 i rapportserien ”Miljøbasert vannføring”) viser imidlertid at det er mulig å gjøre effektive avbøtende tiltak for fossekall i forbindelse med utbygging av små vannkraftverk. Dette er enkle tiltak med små kostnader som det bør være mulig å gjennomføre dersom Eikemo kraftverk bygges. NVE legger også til grunn at fossekallen har alternative hekkel plasser i området. Eksempelvis i det vernede Mosnesvassdraget, som er nærmeste vassdrag øst for Eikemoelva.

Ørret finnes overalt i Norge. Ved utbygging av Eikemo kraftverk vil ørreten på utbygd elvestrekning bli negativt berørt. NVE mener at dette er akseptabelt. For øvrig viste en undersøkelse av konsekvenser og avbøtende tiltak for ørret i forbindelse med utbygging av små kraftverk (rapport 5/2012 i rapportserien ”Miljøbasert vannføring”) at strekninger med minstevannføring fortsatt ble brukt både som gyte- og oppvekstområder. Etter NVEs vurdering vil pålegg om minstevannføring i Eikemoelva trolig sikre at det opprettholdes en viss produksjon av ørret på utbygd elvestrekning.

Mink er en introdusert art i Norge og kan være et stort problem for hekkende fugl, særlig i fuglekolonier.

NVE kan ikke se at en utbygging av Eikemo kraftverk vil ha vesentlig negativ virkning for naturmangfoldet i driftsfasen.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Eikemo kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer og kunnskap fra konsesjonsbehandling av andre vannkraftprosjekter i Åkrafjorden og i Rullestadområdet. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

Det er ikke funnet noen verdifulle naturtyper eller rødlistede arter i utbyggingsområdet som vil bli nevneverdig negativt berørt ved den omsøkte utbyggingen. Slipp av minstevannføring vil til en viss grad ivareta den økologiske funksjonen elva har i dag. Etter NVEs mening vil en eventuell utbygging av Eikemo kraftverk ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen fra Eikemo kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Området som er vurdert er avgrenset til Indre Åkrafjord. Vi har primært sett på samlet virkning av planlagte og utbygde vannkraftverk.

Det foreligger ikke noe sammenlignende studium av småvassdragene rundt Åkrafjorden. Derfor er det vanskelig å si om andre vassdrag inneholder de samme verdiene som Eikemoelva. Landskapet rundt Åkrafjorden er svært variert. Det er kjent at botaniske forekomster, arter og samfunn endrer seg fra kyst til innland og fra fjord til fjell. Gjennomførte utredninger av biologisk mangfold i Eikemoelva, Kvanndalselva, Djuvselva, Skålneselva, Miljateigselva og Ripelselva viser til dels store forskjeller fra elv til elv, med stor variasjon i geomorfologisk utforming, landskapets eksposisjon og dermed ulike forhold for natur og biologisk mangfold. Det er også stor forskjell mellom elvestrekningene som berøres av Eikemo kraftverk og Tøsse kraftverk, som ligger i samme vassdrag.

Kvanndalselva ble avslått dels på grunn av konflikt med to rødlistearter og to viktige naturtyper med potensial for oppklassifisering til svært viktig. Djuvselva kraftverk fikk konsesjon under forutsetning av at plasseringen av kraftstasjonen ble justert, bl.a. av hensyn til biologisk mangfold.

Både Ripelselva og Hetleflåt fikk konsesjon med vilkår om større slipp av minstevannføring enn omsøkt for å ivareta viktige bekkekløftlokaliteter. Konflikt med to bekkekløfter, hvorav den ene med en rødlistet art, er en del av grunnlaget for avslag til Miljatieg-Skålnes kraftverk.

Resultatet av konsesjonsbehandlingen av de øvrige kraftverkene rundt Åkrafjorden viser at hensynet til naturmiljø og naturmangfold veier tungt i NVEs vurderinger. Vi mener at de generelle hensynene som tas i våre konsesjonsvurderinger i stor grad ivaretar bestemmelsene i naturmangfoldloven § 10.

NVE anser at den samlede belastningen som økosystemene rundt Indre Åkrafjord er eller vil bli utsatt for, er akseptabel. Prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 er etter vårt syn ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet for Eikemo kraftverk.

Ellers mener NVE at også gjenværende, urørte områder bør tas med i vurderingen av samlet belastning. Selv om det er mange planer om større og mindre kraftutbygginger i Etne kommune, er det store arealer i kommunen som er båndlagt ved vassdragsvern eller annet vern. Dette tilsier at det finnes flere urørte/mindre berørte økosystemer i nærheten av utbyggingsområdene, noe som etter vårt syn vil medvirke til at den samlede belastningen i et større område ikke blir for stor.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt. Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Kulturminner

Det er ikke registrert verken automatisk fredede eller nyere kulturminner som vil bli berørt av tiltaket.

Konsekvenser av kraftlinjer

NVE kan ikke se at det vil medføre nevneverdige negative konsekvenser at det graves ned en jordkabel på noen hundre meter for å knytte kraftverket til nettet.

Konsekvensene av den nye overføringsledningen og valg av trasé er vurdert i vår innstilling til OED av 18.12.2014. Dersom det ikke bygges kraftverk i Rullestadområdet, vil en eventuell bygging av Tøsse og Eikemo kraftverk sammen med øvrige kraftverk rundt Åkrafjorden likevel utløse behov for en overføringsledning med større kapasitet fra Tøsse til Brandvik.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Eikemo kraftverk vil gi 11,5 GWh i et gjennomsnittså. Dette regnes som litt over middels stort for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi.

For øvrig er viktige samfunnsmessige fordeler ved tiltaket gjort rede for under «Landskap, friluftsliv og turisme». Vi mener at denne utbyggingen har vesentlig større potensial for å styrke lokalt næringsgrunnlag enn normalt. Utbyggingen vil ikke bare gi søkerne/grunneierne inntekter og generere skatteinntekter til kommunen, men kan også helt konkret få betydning for fortsatt fast bosetting i Eikemogrenda og derved sikre fortsatt vedlikehold og drift av et regionalt viktig kulturlandskap. Dette vil i sin tur opprettholde grunnlaget for turistvirksomheten som drives i dag, som også har positive ringvirkninger for regionalt reiseliv.

I en større sammenheng vil Eikemo kraftverk bidra til en samlet kraftproduksjon i Indre Åkrafjord på nærmere 130 GWh, inkludert Eikemooverføringen. (Ripelselva - 8,5 GWh, Hetleflåt – 6,2 GWh, Saltåno - 1 GWh, Rafdal - 2 GWh, Viskjer - ca 10 GWh, Djuvselva - 9,5 GWh, Eikemo - 11,5 GWh, Tøsse – 13,8 GWh og Eikemooverføringen - 66 GWh.). Uten tilstrekkelig antall kraftverk å fordele kostnadene på vil det ikke være mulig å bygge ny overføringsledning med større kapasitet. Bygging av Eikemo kraftverk vil bidra til å øke sjansene for at denne ledningen blir bygget og derved at det kraftpotensialet i Indre Åkrafjord som er vurdert som miljømessig akseptabelt kan bli realisert.

Oppsummering

I forbindelse med søknaden om bygging av Eikemo kraftverk, er konfliktene i det alt vesentlige knyttet til mulige konsekvenser for landskap, friluftsliv og turisme. I dette spesielle tilfellet kan byggingen av kraftverket medføre både fordeler og ulemper for disse forholdene.

Kommunen og fylkeskommunen har valgt å legge størst vekt på at inntekter til grunneierne øker sjansen for fortsatt fast bosetting og landbruksdrift på Eikemo, og dermed øker sjansen for at kulturlandskapet vedlikeholdes og at det satses videre på turistvirksomheten. De er derfor positive til utbygging. Fylkesmannen legger størst vekt på negative visuelle effekter av utbyggingen, og redusert opplevelsesverdi for turister, og går imot.

NVE mener at de tekniske inngrepene som vil følge av kraftverket, isolert sett vil være visuelt negative i et særegent kulturlandskap av stor verdi. Inngrepene vil redusere opplevelsesverdiene i området. De negative virkningene av kraftverket vil imidlertid først og fremst være lokale for landskapet ved selve Eikemogrenda. Utbyggingen vil ikke være synlig fra Åkrafjorden og vil ikke påvirke det overordnede landskapet eller andre turistattraksjoner direkte. Vi mener også at turister til Eikemostølen først og fremst vil bli negativt påvirket i anleggsperioden, som er av begrenset varighet. Det er etter vårt syn mulig å gjennomføre avbøtende tiltak, slik at kraftverket får akseptable virkninger i driftsfasen. Elvestrekningen som planlegges utbygd er lite synlig i landskapet og redusert vannføring vil i liten grad føre til redusert landskapsopplevelse.

Samtidig er det slik at både vedlikehold av kulturlandskapet og tilbudet til turister om å oppleve Eikemostølen er avhengig av de samme som står bak søknaden om å få bygge kraftverket. Ny aktivitet i bygda og inntekter fra kraftverksdriften kan bli av stor betydning for at det fortsatt vil være fast bosetting på Eikemo en stund framover. Fast bosetting på Eikemo øker også sannsynligheten for at det vil bli satset videre på turistvirksomheten.

Selv om Eikemogrenda etter hvert skulle bli helt fraflyttet, vil inntekter fra kraftverksdriften trolig øke sjansene for at i alle fall deler av bygningsmassen vil bli vedlikeholdt som feriesteder, slik at kulturlandskapet opprettholder sin verdi i større grad.

Det er ikke registrert verken truede vegetasjonstyper eller verdifulle naturtyper i planområdet. Dersom en ser på et større område enn det som blir direkte berørt av utbyggingen, er det registrert flere rødlistede fuglearter. Det er imidlertid ikke oppgitt at noen av disse hekker i området nærmest utbyggingsstrekningen. Av spesielt vanntilknyttede arter som er registrert i vassdraget kan fossefall bli negativt berørt ved at hekkelasser kan forsvinne, men forskning har vist at det er mulig å konstruere alternative, attraktive hekkelasser. Forutsatt at det slippes minstevannføring vil utbyggingsstrekningen fortsatt være et egnet leveområde for rødlistearten strandsnipe (NT). Oter (VU) er registrert i vassdraget, men NVE finner det lite trolig at utbyggingsstrekningen har nevneverdig verdi som oterhabitat. NVE legger liten vekt på virkninger for naturmangfoldet i denne saken.

En eventuell utbygging av Eikemo kraftverk er beregnet å gi 11,5 GWh i et gjennomsnittså. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

Utbyggingen vil generere skatteinntekter til kommunen og gi inntekter til søkerne/grunneierne som i uvanlig stor grad kan styrke lokalt næringsgrunnlag og helt konkret bli av stor betydning for fortsatt fast bosetting i Eikemogrenda. NVE anser dette som en fordel for samfunnet, ikke bare for

grunneierne selv, og legger større vekt på samfunnsnyttene ved Eikemo kraftverk enn i en gjennomsnittlig småkraftsak.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Eikemo Kraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Eikemo kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Eikemo kraftverk vil innebære at det installeres elektrisk høyspentanlegg i kraftverket, anlegg for opptransformering av strømmen til 22 kV, samt legges en 22 kV jordkabel fram til nettilknytningspunktet.

Virkningene av nettilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket.

Det er ikke oppgitt i søknaden hvem som skal ha driftsansvaret for de nødvendige høyspentanleggene. NVE går imidlertid ut ifra at det ikke er søkerne selv som skal ha dette ansvaret. Vi legger til grunn at det vil være mest naturlig å gjøre avtale med Skånevik og Ølen Kraftlag, som er områdekonsesjonær. I så fall vil det ikke være nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av SØK sin områdekonsesjon.

Dersom dette ikke stemmer og Eikemo Kraft AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE vil da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Tiltakshaver er selv ansvarlig for at endelig avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. Dersom det er aktuelt å starte byggearbeidene før det er endelig avklart om det vil bli bygget ny overføringsledning til Brandvik, må det dokumenteres at det er gjort slik avtale samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jmfør konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	1,210
Alminnelig lavvannføring	l/s	48
5-persentil sommer	l/s	63
5-persentil vinter	l/s	41
Maksimal slukeevne	m ³ /s	2,419
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	198
Minste driftsvannføring	l/s	8

Fagrapporten har vurdert slipp av minstevannføring på 93 l/s. Det er uklart for NVE hvor dette tallet er hentet fra, men det kan være en beregning av alminnelig lavvannføring fra før øvre deler av vassdraget (8,2 km²) ble overført til Vetrhusvatn. Dette rimer med søknaden om Eikemooverføringen, som oppgir alminnelig lavvannføring ved Baklihølen til å være 100 l/s. Fagutreder anser i alle tilfeller at en minstevannføring om sommeren på 93 l/s er utilstrekkelig til å avbøte ulempene ved redusert vannføring. For eksempel vil det etter fagutreders mening være for lite til å sikre hekkeforekomst av fossefall.

Søker foreslår ikke å slippe minstevannføring. Flere av høringspartene har kommentert dette.

Av hensyn til den påviste hekkeforekomsten av fossefall, leveområdet for fossestrykplanter som er knyttet til vassdraget og ørretbestanden mener Naturvernforbundet i Hordaland at det må pålegges en minstevannføring på 200 l/s. Andre har ikke kommet med konkrete forslag til størrelse på minstevannføringen, men fylkeskommunen mener at minstevannføring i elva må vurderes. I saksutredningen er dette begrunnet med hensynet til biologisk mangfold og landskap. Fylkeskommunen mener det bør være en god vannføring, særlig der en har innsyn til elva. Kommunen anser at ekstra vann i sommerhalvåret vil ha størst verdi.

NVEs utgangspunkt er at det skal slippes minstevannføring på alle elvestrekninger som bygges ut til vannkraftproduksjon. Selv en liten minstevannføring vil gi grunnlag for opprettholdelse av et visst biologisk mangfold på utbyggingsstrekningen. Ved nye konsesjoner til småkraftverk er det vanlig å ta utgangspunkt i 5-persentilen for sommer og vinter når størrelsen på minstevannføringen vurderes. Denne er beregnet til 63 l/s om sommeren og 41 l/s om vinteren. Dette er imidlertid beregninger for situasjonen etter at 8,2 km² av nedbørfeltet er overført til Vetrhusvatn. I uregulert tilstand er alminnelig lavvannføring ved Baklihølen som nevnt 100 l/s. NVE mener det er naturlig å ta utgangspunkt i denne størrelsen, ikke minst siden det kun er to år siden øvre deler av Eikemoelva ble overført til Vetrhusvatn. Livet i elva i dag må anses å være tilpasset uregulert tilstand. En minstevannføring med utgangspunkt i situasjonen etter overføring ville gitt svært lav minstevannføring sammenlignet med naturlige lavvannføringer i vassdraget. I konsesjonen til Eikemooverføringen er det også pålagt slipp av minstevannføring på til sammen 100 l/s fra bekkeinntak 1

og/eller 2 i perioden 1. juni – 31. august. NVE mener det da er naturlig at det som et minimum også slippes 100 l/s fra inntaket til Eikemo kraftverk i denne perioden.

NVE viser til våre betraktninger angående virkninger av utbygging av Eikemo kraftverk for de ulike fagtema. Det er verken funnet spesielt verdifulle naturtyper eller sjeldne plantearter i tilknytning til elvestrengen som vil bli berørt. Fossefall finnes langs vassdraget, og den berørte elvestrengen har sannsynligvis egnede hekkeplasser for denne arten. Ved bygging av Eikemo kraftverk vil vannføringen på utbygd elvestrekning trolig bli for liten til at fossefallet finner egnede hekkeplasser her. Samtidig viser NINA-rapport 1103 (2014) om «Fossefall, småkraftverk og avbøtende tiltak» at det kan være mulig å konstruere nye, attraktive hekkeplasser for fossefall selv på strekninger med minstevannføring. På bakgrunn av dette, samt at fossefallet ikke er truet samtidig som det finnes mange urørte vassdrag i Etne kommune, ser NVE ingen grunn til å pålegge større minstevannføring enn 100 l/s av hensyn til fossefall. Vi mener imidlertid at perioden med minstevannføring på 100 l/s bør strekke seg over hele hekkeperioden, dvs. at det bør slippes 100 l/s fra 1. april. En minstevannføring på denne størrelsen vil også føre til at utbygd elvestrekning trolig fortsatt vil egne seg som habitat for strandsnipe. Hekkeperioden for strandsnipe starter i mai. Videre anser vi 100 l/s som tilstrekkelig til å gi en relativt god gjennomstrømming gjennom kulpene, slik at en opprettholder et visst grunnlag for brukbare oppvekstområder for ørret.

Etter vårt syn er ikke Eikemoelva noe fremtredende landskapselement på utbyggingsstrekningen. Vannføringen i elva er i stor grad nedbøravhengig. I perioder uten nevneverdig nedbør vil det etter Eikemooverføringen være svært lav vannføring i elva også uten bygging av Eikemo kraftverk (alminnelig lavvannføring = 48 l/s). På den nedre, mest synlige delen av utbyggingsstrekningen består elvebunnen av svært grovt substrat. På slike partier av elva skal det relativt stor minstevannføring til for at elva skal bevare en viss verdi som landskapselement. Selv 100 l/s, som er dobbelt så mye som alminnelig lavvannføring ved den nye situasjonen i vassdraget, vil ha begrenset avbøtende effekt for landskapet her. Etter NVEs mening vil det være mer samfunnsnyttig å produsere kraft av vannet enn å øke kravet til minstevannføring utover 100 l/s av hensyn til en liten positiv virkning for landskapet ved denne delen av elva. For øvrig vil 100 l/s være tilstrekkelig til å opprettholde et visst inntrykk av vannfall der vannet faller loddrett eller renner over svaberg, slik det gjør på store deler av strekningen som er lite synlig.

NVE har ikke gjort noen beregninger av 5-persentiler for uregulert tilstand. Imidlertid er det normalt at 5-persentil for vinterhalvåret er noe lavere enn alminnelig lavvannføring. NVE mener det vil være akseptabelt å slippe en lavere vannføring enn 100 l/s om vinteren.

Ut fra de forhold som er vurdert fastsetter NVE en minstevannføring på 100 l/s i tiden 1. april – 31. august og 60 l/s resten av året. Litt avhengig av virkningsgrad i kraftverket, vil dette innebære at gjennomsnittlig årsproduksjon blir i underkant av 1 GWh mindre enn hva søker har beregnet. Samlet produksjon vil da bli ca 10,5 GWh/år. Etter vårt syn er ikke denne reduksjonen avgjørende for økonomien i prosjektet. Til sammenligning ville en minstevannføring tilsvarende 5-persentilene medført at gjennomsnittlig årsproduksjon ville blitt ca 0,6 GWh mindre enn hva søker har beregnet. Det vil si at samlet produksjon ville blitt ca 10,9 GWh, bare 0,4 GWh mer enn med minstevannføringspålegg på 100 og 60 l/s.

Siden pålegget om minstevannføring er høyere enn 5-persentilene for vassdraget etter Eikemooverføringen, vil tilsiget til inntaket av Eikemo kraftverk være lavere enn kravet til minstevannføring i godt over 5 % av tiden. I slike perioder skal hele tilsiget slippes forbi.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved inntaksdammen skal det settes opp skilt som er lett synlig for allmennheten, med informasjon om vannslippbestemmelsene. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Førde og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at kraften kan leveres på nettet, jmfør våre merknader under avsnittet "Forholdet til energiloven". NVE kan akseptere at kostnadsfordelingen for en eventuell ny overføringsledning blir avgjort senere. Eikemo Kraft AS må regne med å betale anleggsbidrag for en slik ledning tilsvarende sin andel av kraften som transporteres ut via denne ledningen.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell angir rammene som ligger til grunn for konsesjonen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak	Inntaket bygges i tråd med beskrivelsene i søknaden og i brev med tilleggsopplysninger av 22.10.2012 (dok 26), jf. detaljkart som er vedlagt dette brevet. Inntaket skal bygges slik at det blir minst mulig synlig i landskapet. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	NVE anbefaler at vannveien bygges etter det vestlige alternativet, i tråd med detaljkartet som er vedlagt brevet med tilleggsopplysninger av 22.10.2012 (dok 26). Det forutsettes at vannveien legges i tunnel på den øvre delen, som angitt her.

	Det østlige alternativet for vannvei kan også aksepteres. Se utfyllende kommentarer under tabellen. Det må legges stor vekt på at arbeidet med å legge rørgata utføres på en slik måte at anleggstraséen blir smalest mulig.
Kraftstasjon	NVE anbefaler at kraftstasjonsbygget plasseres i tråd med hva som er beskrevet for det vestlige alternativet, vist på detaljkart vedlagt brev med tilleggsopplysninger av 22.10.2012 (dok 26). Utløpet av kraftverket bør i så fall plasseres slik at vannet fordeler seg naturlig mellom hovedløpet og sideløpet som renner tvers gjennom grenda. Dette alternativet krever også at det gjøres en grundig vurdering av behovet for støydemping og om nødvendig gjøres tilpasninger av anlegget. Plassering av kraftstasjonen ved Baklihølen kan også aksepteres. For begge alternativer skal det legges stor vekt på at kraftstasjonsbygget får et utseende som passer inn i det særegne kulturlandskapet det vil bli en del av. Se utfyllende kommentarer under tabellen.
Største slukeevne	Søknaden oppgir 2,42 m ³ /s.
Minste driftsvannføring	Søknaden oppgir 8 l/s.
Installert effekt	Søknaden oppgir maksimalt 3,078 MW. Nøyaktig installert effekt kan justeres ved detaljplan
Antall turbiner/turbintype	Søknaden oppgir 1 francisturbin og 1 peltonturbin. Antall turbiner og turbintype kan justeres ved detaljplan.
Vei	Adkomsveier skal bygges i tråd med det som er inntegnet på detaljkartet som er vedlagt brevet med tilleggsopplysninger av 22.10.2012 (dok 26). Dette omfatter adkomstvei til inntaket, adkomstvei til massetippen midt på utbyggingsstrekningen og en kort avkjøring til kraftstasjonen. Etter at anleggsarbeidene er avsluttet skal adkomstveien til inntaket settes i stand slik at den glir mest mulig naturlig inn i landskapet og fremstår som en setervei eller såkalt kjøresterkt terreng.
Massetipp	Vi viser til våre merknader i bakgrunn for vedtak om å gi konsesjon til bygging av Tøsse kraftverk (NVE 200700442-26). Eikemo Kraft AS oppfordres tilsvarende til å vurdere om de kan bidra til en eventuell bygging av ny og tryggere båthavn ved Tøsse, jf. våre merknader under «Massedeponi og bruk av overskuddsmasser» nedenfor. Dersom overskuddsmassene skal deponeres i tipp anbefaler

	NVE at denne plasseres i myrområdet/ terrengsenkningen midt på utbyggingsstrekningen, slik det ble diskutert på befaring og som vist på detaljkart vedlagt brev med tilleggsopplysninger av 22.10.2012 (dok 26). Massetippen bør plasseres slik at den ikke blir synlig fra stølsvegen i driftsfasen. Det skal ikke etableres masseuttak eller deponi i inntaksområdet, verken midlertidig eller permanent.
Avbøtende tiltak	Det skal legges stor vekt på god istandsetting og tilbakeføring av landskapet når anleggsarbeidene avsluttes. Det skal vurderes om det kan legges til rette for hekking av fossekall i kraftverksutløpet i forbindelse med utarbeidelse av detaljplan. Se kommentarer til post 5 – Naturforvaltning. NVE anbefaler søkerne å innrette anleggsarbeidet slik at turistvirksomheten til Eikemostølen blir minst mulig berørt.
Annet	Bl.a. på grunn av ulike alternativer for rørgatetrasé og plassering av stasjonsbygning, skal Etne kommune få mulighet til å uttale seg til detaljplanene, jf. post 4 i vilkårene.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Alternative traséer for vannvei og plassering av kraftstasjon

Det har vært en del diskusjon om hvilket av alternativene for rørgate som er det minst konfliktfylte.

Naturvernforbundet i Hordaland mener at en eventuell vannvei på østsida av elva må legges i tunnel. Dette er ikke aktuelt fordi fjellet er for dårlig på denne strekningen.

Kommunen tilrår utbygging etter det østlige alternativet, selv om de er klar over at det vil være utfordrende å bygge rørgate i det bratte partiet nedenfor inntaket. Videre nedover på østsida anser kommunen imidlertid at terrenget er enklere og at rørgata vil bli relativt lite synlig fra stølsveien på vestsida. De ønsker også at kraftstasjonen flyttes opp til Baklihølen, slik at elva beholder naturlig vannføring på en av strekningene som er mest synlig fra stølsveien. Kommunen er ellers klar over at kraftstasjon på østsida kan medføre at det må bygges ny bru over elva for å frakte inn turbin og annet utstyr. Til grunn for kommunens prioritering av alternativ øst ligger en oppfatning om at det er god økonomi i prosjektet, slik at det er rom for noen avbøtende tiltak for å redusere ulempene.

Det er først og fremst ulempene for turisme og reiseliv som er bakgrunnen for at kommunen heller vil ha anlegget på østsida enn på vestsida. Bygging etter alternativ vest vil etter rådmannens syn tilsynelatende gi til dels store naturinngrep og varige sår i terrenget. Utsprengning ved S-svingen, massedeponiet og vanskelige steder langs vegen er nevnt. Rådmannen mener at sårene etter legginga

av rørgate i bratte partier langs stølsvegen vil være synlige i mange år. Dette vil være negativt for turister som bruker stølsvegen.

Etter kommunens og flere andre høringsparters innvendinger har utbygger kommet med forslag om å bore en horisontal mikrotunnel fra den tverre svingen (S-svingen) og inn til inntaket for å unngå sår i terrenget på denne strekningen. Etter utbyggers mening er dette en vesentlig forbedring av alternativ vest. Etter denne justeringen av planen foretrekker Eikemo Kraft selv det vestlige alternativet fordi de mener dette vil bli billigere, enklere og gi mindre nye inngrep enn det østlige alternativet.

Utbygger anser at det kan være akseptabelt å legge kraftstasjonen ved Baklihølen, selv om dette medfører noe redusert produksjon.

Kommunen står fast ved at alternativet på østsiden av elva har minst negative konsekvenser også etter befaringen og orientering om muligheten for å bore mikrotunnel på den øverste delen av alternativ vest. På befaringen oppfattet kommunen det ellers slik at stølsvegen må stenges for annen trafikk en hel sommersesong i anleggsfasen. Kommunen kan ikke se at dette er nevnt i søknaden og mener at dette vil være negativt for reiselivet og stølsdrifta.

Søker mener at bygging av rørgate på østsida vil bli svært synlig i anleggsfasen, da det er mer eller mindre utsyn mot østsiden langs hele seterveien, som er adkomst for turistene til Eikemostølen. Også i driftsfasen mener søker at rørgata på østsida vil bli relativt synlig, fordi den ikke kan tilplantes med trær.

I driftsfasen anser søker at rørgata i alternativ vest vil bli mindre synlig og fremtredende enn for alternativ øst, fordi den delvis vil gå i tunnel, delvis i allerede etablert vei eller rett i nærheten av denne, slik at omgivelsene, som utgjør "utsikten", vil virke mindre berørt.

NVE mener at alternativ vest teknisk sett er det beste. Etter NVEs vurdering vil bygging av rørgate i dagen forbi det øvre, trange partiet for det østlige alternativet bli svært utfordrende og teknisk krevende. Det er vanskelig å bygge slike løsninger uten store og varige sår i landskapet. Samtidig vil det vestlige alternativet trolig ha størst negativ virkning for turisme og reiseliv i anleggsfasen. Forutsatt at det bores tunnel på den øvre delen av vannveien mener NVE imidlertid det vil være lettere å få et godt landskapsarkitektonisk resultat i ettertid på vestsiden enn på østsiden. NVE legger større vekt på hvordan anlegget vil framstå i driftsfasen enn hvordan det vil oppleves i anleggsperioden. NVEs anbefaling er derfor at vannveien bygges etter det vestlige alternativet, men det østlige alternativet er også akseptabelt.

Videre anbefaler NVE at kraftstasjonsbygget plasseres i tråd med hva som er beskrevet for det vestlige alternativet, vist på detaljkart vedlagt brev med tilleggsopplysninger av 22.10.2012 (dok 26). Selv om elva da får kraftig redusert vannføring på en svært synlig strekning i utkanten av Eikemogrenda, vil rørgata bli lite synlig i driftsfasen på denne strekningen fordi den vil være nedgravd under kulturmark eller under veien. Dersom utseendet på kraftstasjonsbygget planlegges godt med tanke på å gli naturlig inn i eksisterende gårdsmiljø, mener NVE at verken kraftstasjonen eller den lille adkomstveien som må bygges vil ha nevneverdig negativ virkning for kulturlandskapet på Eikemo.

Plassering av kraftstasjonen ved Baklihølen, slik kommunen ønsker, er også akseptabelt. Dette vil innebære at en unngår redusert vannføring på den mest synlige delen av elva, samtidig som kulturlandskapet i selve Eikemogrenda ikke blir berørt av kraftstasjonsbygget. NVE vil imidlertid påpeke at det må bygges adkomstvei til kraftstasjonen. Uansett hvor denne veien bygges mener NVE at den vil bli relativt synlig i terrenget. Det er vanskelig å se at veien kan bygges uten at den delvis må sprenges ned i fjell og knauser.

NVE legger til grunn at søkerne selv vil ønske å bygge anlegget slik at det er minst mulig til ulempe for turistvirksomheten, som også er en del av næringsgrunnlaget deres. Vi er derfor åpne for at den endelige plasseringen av rørgata og kraftstasjonen kan fastsettes i detaljplanfasen, etter at søkerne og de som skal leve med anlegget tett innpå seg har fått anledning til å gjøre en endelig vurdering ut fra NVEs vedtak og innspillene som har kommet inn.

Vi mener også at de som driver med traktorsafari til Eikemostølen selv best kan vurdere hvordan anleggsarbeidene bør tilpasses turistvirksomheten. Det er ønskelig at turistvirksomheten drives som normalt, men kanskje kan den mest praktiske løsningen likevel være at anleggsarbeidene utføres intensivt og at tilbudet om traktorsafari innstilles i deler av, eller også i en hel sesong.

Post 5: Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

NVE mener det er aktuelt å legge kunstig til rette for en hekkeplass for fossefall. Dette er i utgangspunktet noe som naturforvaltningsvilkåret gir hjemmel til å pålegge. Vilkåret forvaltes av Miljødirektoratet/Fylkesmannen. Det har imidlertid vist seg at det kan være et godt alternativ å legge til rette for reirbygging i kraftverksutløpet. Dette må i så fall avklares i forbindelse med NVEs godkjenning av detaljplanene fordi det da bør støpes en hylle som fossefallet kan bygge reir på samtidig med at anlegget bygges. NVE mener derfor at et eventuelt pålegg om å tilrettelegge for hekking av fossefall i kraftverksutløpet må avklares i detaljplanfasen. Fylkesmannen bør kontaktes, men NVE er myndighet for endelig godkjenning av detaljerte planer for miljø og landskap. Fylkesmannen kan også i ettertid pålegge at det legges til rette for flere hekkeplasser for fossefall, for eksempel ved å konstruere et kunstige fossefall ved hjelp av minstevannføringen, der fossefallet kan finne skjul for reirplassen bak.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Hordaland fylkeskommune påpeker at anlegget må vurderes etter kulturminneloven § 9 om undersøkelsesplikt og at dersom det blir gjort funn av automatisk fredete kulturminner, må tiltaket endres eller det må søkes om dispensasjon etter kulturminneloven.

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Naturvernforbundet i Hordaland mener at det må bygges terskler på nedre del av utbyggingsstrekningen. Dette er også anbefalt i fagrapporten om biologisk mangfold.

NVE kan ikke se at det er noe stort behov for å bygge terskler på utbyggingsstrekningen og vil ikke pålegge slikt tiltak nå. Dette vilkåret gir imidlertid hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak i ettertid dersom det likevel skulle vise seg å være nødvendig.

Øvrige forhold

Massedeponi og bruk av overskuddsmasser

På detaljkartet som er vedlagt brevet med tilleggsopplysninger av 22.10.2012 er det tegnet inn et massetak/deponi i nærheten av inntaket. NVE kan ikke se at dette er omtalt verken i søknaden eller i brevet med tilleggsinformasjon. NVE mener det bør gjøres minst mulig inngrep i terrenget rundt inntaket og vil ikke tillate verken at det tas ut masse eller deponeres masse her. Heller ikke midlertidig.

Videre viser vi til våre merknader i bakgrunn for vedtak om å gi konsesjon til bygging av Tøsse kraftverk (NVE 200700442-26). Forventning om et positivt bidrag til bygging av en helårs småbåthavn ved Tøsse er en viktig grunn til at kommunen har stilt seg positive til bygging av Tøsse kraftverk. NVE mener det ikke vil stå i rimelig forhold til utbyggingens størrelse å pålegge SKL å bygge båthavn ved Tøsse som et kompenserende tiltak. Vi har likevel oppfordret SKL til å vurdere hvordan de kan bidra til bygging av ny båthavn. Samtidig mener vi det kan være naturlig at både kommunen og grunneiere bidrar.

Når det gjelder grunneiere på Eikemo/Eikemo Kraft AS mener NVE de eksempelvis kan bidra ved å tilrettelegge og koordinere byggevirksomheten slik at overskuddsmasser fra byggingen av Eikemo kraftverk kan brukes til å etablere ny båthavn. Dette vil samtidig innebære at behovet for massetipp vil bli vesentlig mindre, kanskje helt borte, noe som vil redusere de negative landskapsvirkningene av Eikemo kraftverk noe.

VM 042.6 Baklihølen

Utbygging av Eikemo kraftverk vil påvirke vannføringen ved pålagt vannføringsstasjon 42.6 Baklihøl i svært stor grad, fordi stasjonen vil bli liggende på en minstevannføringstrekning.

Stasjonen ble pålagt SKL i 2005, som en uregulert referansestasjon i et nabovassdrag til Blåelva (Blåfalli). Etter at SKL fikk tillatelse til Eikemo-overføringen i 2011 ligger allerede stasjonen på regulert strekning. Med en ytterligere regulering av Eikemoelva vurderes den opprinnelige begrunnelsen for å pålegge stasjonen ikke lenger å være tilstede. NVE vil derfor tillate at stasjonen blir nedlagt, men vil samtidig vurdere om SKL skal pålegges en ny stasjonen i et uregulert nærliggende vassdrag.

Vedlegg: Detaljkart over utbyggingsområdet

	Eksisterende kraftlinje		Riggplass		Magasin	Klient :	Eikemo Kraft AS (SUS)
	Ny krafttilkobling		Massetak/deponi		Demning	Anlegg:	Eikemo kraftverk
	Eksisterende vei		Arealbehov		Rørgate	Dato/sign	30/9 - 2012 / ES
	Ny vei		Kraftstasjon		Boret tunnel	Firma:	Sofienlund